

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 22.6.2011
KOM(2011) 381 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamise kohta

ELi Läänemere piirkonna strateegia 2011. aasta aruanne

1. Sissejuhatus

Euroopa Liidu Läänemere piirkond oma pea 85 miljoni elanikuga (17% ELi rahvaarvust) on aktiivselt kasutanud ELi laienemisega kaasnenud võimaluste paljusust ning tugevdanud ELi lõimumist ja suurendanud piirkondlikku sidusust. Seega ollakse üha enam teadlikud piirkonna ühistest loodusvaradest ja keskkondliku tasakaalu haprusest. Hiljutine majanduskriis on koos töötamise olulisust veelgi rõhutanud ning kõnealuse piirkonna riigid on sellega edukalt toime tulnud.

Oma osa on siin mänginud ka ELi Läänemere piirkonna strateegia, mille Euroopa Komisjon võttis vastu 2009. aasta juunis¹ ja mida Euroopa Ülemkogu kinnitas sama aasta oktoobris². Strateegia käsitleb selle suure piirkonna (ligi kolmandik ELi pindalast) ees seisvaid ülesandeid ja sealset kasutamata potentsiaali. Dokumendis esitatakse integreeritud raamistik, mis peaks aitama parandada sealse madala sisemere keskkonnaseisundit, lahendada transpordiprobleeme ja luua energiavõrke. Ühtlasi soodustab see piiriüleste turgude arengut ning ühiseid teadus-, innovaatika- ja ettevõtlusvõrgustikke. Nende konkreetsete sammude kaudu toetab strateegia märkimisväärselt ELi selliseid tähtsaid poliitilisi lähenemisi nagu „Euroopa 2020. aastal” ja integreeritud merenduspoliitika ning ühtlasi ka kõnealuse piirkonna laienemisejärgset lõimumist ELiga.

Strateegia näitab, et jätkusuutliku keskkonna tagamise, piirkonna arengu edendamise, ligipääsetavuse ja atraktiivsuse suurendamise ning ohutuse ja turvalisuse tagamisega on ühiselt tegutsedes võimalik edukalt toime tulla. Strateegia aitab kaasa ELi ühiste eesmärkide saavutamisele ning territoriaalsete ja sektoripõhiste teemade integreerimisele ühiste probleemide põhjal. ELi ning Venemaad, Norrat ja Islandit siduv ühine põhjamõõtme poliitika loob aluse ka väliskoostööle.

Nüüdseks on strateegia rakendamise tegeletud juba mõnda aega ja on ilmne, et selline uudne koostöö moodus on väga väärtuslik. Nii riiklikul, piirkondlikul kui ka kodanikuühiskonna tasandil on näha asjaosaliste pühendumust. See omakorda toetub aga eelkõige Euroopa Parlamendi tööle ning aktiivsele kohalikule osalusele avatud konsultatsioonides³. Rakendamise käigus on ilmsiks tulnud küsimused, millega tuleks põhjalikumalt tegeleda, näiteks rahastamise parem kooskõlastamine ja organisatoorse külje intensiivsem struktureerimine, kuid komisjoni hinnangul avaldab strateegia juba praegu positiivset mõju piirkonnas tehtava koostöö tõhustamisele.

Nõukogu kutsus komisjoni „esitama hiljemalt 2011. aasta juunis nõukogule aruande tehtud edusammude ja saavutatud tulemuste kohta”⁴. Käesolev aruanne toetub 2010. aasta vahearuandele, mille üle peeti hulga sidusrühmadega aru 14.–15. oktoobril 2010 Tallinnas toimunud iga-aastaselt foorumil. Kuna strateegia näol on tegemist dünaamilise ja innovatiivse protsessiga, mille jaoks on vaja aega, antakse käesolevas aruandes ka parandussoovitusi

---

¹ KOM(2009) 248, 10.6.2009.

² 2009. aasta 29.–30. oktoobri Euroopa Ülemkogu kinnitas ELi Läänemere piirkonna strateegia ja kutsus kõiki asjaosalisi kiiresti tegutsema, et tagada strateegia täielik elluviimine.

³ Strateegia kodulehel on olemas kommenteeritud tegevuskava:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm

⁴ 26. oktoobril 2009 toimunud üldasjade nõukogu järeldused.

edasisteks aastateks. Ühtlasi annab Läänemere strateegia inspiratsiooni ELi Doonau piirkonna strateegia ja võimalike muudegi tulevaste algatuste jaoks, mille mereline aspekt on kas sarnane või veelgi ulatuslikum.

2. Peamised saavutused

Strateegia tulemuseks on konkreetsed teod ja ressursside otstarbekam kasutamine. Kasutusele on võetud uusi töömeetodeid, loodud uusi võrgustikke ja käivitatud hulk algatusi. Järgnevalt mõned näited.

2.1 Uued projektid

Strateegiale lisatud tegevuskavas esitatud 15 prioriteetse valdkonna eesmärkide saavutamiseks on välja töötatud ja rahastamist leidnud uued projektid,⁵ näiteks:

- **Baltic Deal**, mille raames vähendatakse koostöös piirkonna põllumeestega toitainete kadumist põhjavekke ja seeläbi ka eutrofeerumist.
- **CleanShip**, millega vähendatakse oluliselt laevareostust ja jagatakse „Clean Baltic Sea Shipping” lippe.
- **LNG teostatavusuuring**, mis tegeleb jätkusuutliku lähimereveo arendamisega.
- **BaltAdapt**, mille raames valmistatakse ette piirkondlikku kliimamuutusega kohanemise kava.
- **BSR Stars**, millega toetatakse innovatsiooni, klastrite ja VKE-võrkude programmi ning suurendatakse piirkonna ühist innovatsioonisuutlikkust, laiendatakse oluliselt olemasolevaid võrke ja klastreid ja luuakse innovatsioonispetsialistide, ettevõtete, teadus- ja arendustegevuse organisatsioonide ja poliitikakujundajate uusi võrke.
- **ScanBalt Health Port**, mille raames edendatakse Läänemere piirkonda kui kogu maailmas juhtivat ja edukat “Tervise piirkonda”.
- **Baltic Transport Outlook**, mille raames toetatakse piirkonna transporditaristut, andes kauba- ja reisijavoogude analüüsimisel põhinevat struktureeritud planeerimisabi.

Need on vaid üksikud näited enam kui 80 juhtprojekti seast, mida tegevuskava põhjal ellu viiakse. Ülejäänud projektid otsivad vastuseid väga erinevatele, ent omavahel seotud probleemidele selles piirkonnas. Näiteks tegeletakse merekaitsealade loomisega, mille tulemusena peaks Läänemerest saama esimene merepiirkond maailmas, kus saavutatakse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni eesmärk, et vähemalt 10% mere pindalast oleks kaitseala. Muudes projektides keskendutakse kogu Läänemere piirkonna koostöö niivõrd erinevatele aspektidele nagu ohtlike ainete kontrollimine, tõkete kaotamine ühisturul ja koostöö tugevdamine piirkonna ligikaudu 200 ülikooli vahel.

Need varajased algatused on eeskujuks ka teiste projektide elluviijatele.

---

⁵ Põhjalikumad teavet projektide kohta saab strateegia veebisaidilt.

2.2 Senistele projektidele hoogu juurde

Strateegia põhineb varasema koostöö ja seniste projektidega seotud kogemustel. Ta suurendab silmapaistvust, laiendab võrgustikke ja muudab selgemaks otsesed seosed riikide ja Euroopa tasandi poliitiliste protsessidega. Näiteks:

- Strateegias määratletud makropiirkondlikel energiaprioriteetidel põhineva Balti riikide energiaturgude sidumise kava toel integreeritakse kolm Balti riiki Euroopa energiaturgudega.
- Projekti „Baltic Master II” raames on välja töötatud paremad lahendused, näiteks setteveokite ja voolikuhaagiste kasutamine, mis muudab jäätmete ja heitmete üleandmise sadamates laevade jaoks hõlpsamaks. Nüüdseks on projektiga ühinenud ligi 15 piirkonna sadamat.

Samuti aitab strateegia sihipäraselt tegutseda ja mastaabisäästust kasu saada. See toimub näiteks sarnaste teemadega projektide koondamise teel:

- Käivitatud on säästva põllumajanduse projektid **Baltic Compass**, mis keskendub poliitilistele küsimustele, **Baltic Manure**, mis tegeleb loomsete jäätmetega, mis on ühe Läänemere suursaastajana tõsise mure allikas, ning põllumeeste nõustamisele pühendunud **Baltic Deal**.
- Kolme transpordiprojekti puhul (**TransBaltic**, **East West Transport Corridor II** ja **Scandria**) on jõutud kokkuleppele ühistegevuses, tööjaotuses ning keskkonnasõbralike transpordikoridoride loomiseks vajalikes ühtlustamismeetmetes.

Ka paljudel teistel senistel projektidel on olnud kasu paremast strateegilisest raamistikust, ühenduste arendamisest ja sellega kaasnevast mõju suurenemisest.

2.3 Uued ja arenevad võrgustikud

Strateegia toetab uute kaasavate võrgustike loomist ning olemasolevate võrgustike tihedamat koostööd ja paremat tööjaotust. Samuti pakub ta ühist võrdlusalust paljudele Läänemere piirkonna organisatsioonidele. Inimesed ja organisatsioonid lähtuvad oma töös üha enam tegevuskavas esitatud prioriteetidest.

Näiteks on strateegia aidanud kaasa järgmistele protsessidele:

- Merendusüldsuse uus raamistik. Läänemere merekeskkonna kaitse komisjon HELCOM on tihedalt seotud keskkonnaküsimuste alase tööga. HELCOM on mitme prioriteetse valdkonna juhtprojektide eesotsas ning tema Läänemere tegevuskava ja strateegia täiendavad üksteist vastastikku merestrateegia raamdirektiivis nõutud hea keskkonnaseisundi saavutamisel. Sellised piirkondlikud organisatsioonid nagu Läänemeremaade Nõukogu, Läänemere Parlamentaarne Konverents ja Läänemeremaade Subregionaalse Koostöö Organisatsioon (BSSSC) on tõhustanud koostööd ja parandanud merendusküsimuste haldamist.
- Säästva arengu küsimustes on loodud sidemed Läänemeremaade Nõukogu ekspertiisrühmaga Baltic 21.
- Tänu strateegiale on Põhjamaade Ministrite Nõukogu laiendanud oma võrgustikke ja need hõlmavad nüüd kogu Läänemere piirkonda.

- Organiseeritud kuritegevuse tõkestamise Läänemere riikide rakkerühm on kasutanud oma seniseid struktuure uuel moel, et veelgi vähendada piiriülese kuritegevuse tekitatavat kahju. See on eriti oluline, kuna tulenevalt kohalike ja piirkondlike haldusasutuste otsustusjõu ja eelarveliste volituste suurenemisest, puudutab see küsimus neid rohkem.
- Piirkonna transpordiministeeriumid kavandavad oma investeeringuid taristutesse nüüd koordineeritult.
- Põhjamõõtmelise raamistikus on partnerlus rahvatervise ja sotsiaalse heaolu vallas (NDPHS, tervisevaldkonna prioriteedi juhtiv partner) loonud sidemeid uute partneritega, näiteks võrgustikuga „e-Health for Regions”.
- Strateegia raames välja töötatud ühist Läänemere teadus- ja arendusprogrammi BONUS tunnustati Euroopa õiguses 2010. aasta septembris tehtud otsusega ning tema eelarveks määrati 100 miljonit eurot. Selle eesmärk on toetada ühisprogramme ja suunatud teadusuuringuid, et lahendada keerukaimad Läänemere ees seisvad probleemid. Programmi täielik rakendamine algab 2011. aasta novembris.

Selline uus sidus lähenemine Läänemere piirkonna probleemidele ongi strateegia üks olulisemaid saavutusi. Tekkimas on teisi uusi võrgustikke, olgu nende eesmärk siis keskkonnasõbralike hangete edendamine, siseturu täieliku rakendamise alane koostöö, teadusuuringute ja innovatsiooni toetamine või hoopis turismi arendamine, mille puhul tavapärast on omavahel pigem konkureeritud. Arvestades Läänemere enda olulisust, on loodud merehariduse uus võrgustik, et viia omavahel kokku piirkondlikud tippkeskused.

2.4 Poliitika kujundamine ja järjepidevus

Läänemere strateegia ei seisne aga ainult projektides. Terviklik lähenemine koostööle soodustab ka paremat poliitika kujundamist ja ühtlustamist ning seniste põhimõtete tõhusamat elluviimist. Samuti tähendab see, et poliitiline lähenemine eri sektorites – nagu transpordi-, haridus-, energia- ja kliima-, keskkonna-, kalandus-, tööstus-, innovatsiooni-, tervishoiu- ja põllumajanduspoliitika – on järjekindel ja vastab Läänemere piirkonna kui terviku vajadustele. Näiteks tuleb tõeliselt keskkonnahoidliku mõju tagamiseks võtta keskkonnaaspekti arvesse kõigi tasandite poliitika väljakujundamisel, sealhulgas kohalikes ja kodanikuühiskonna aruteludes.

Siinkohal võiks näiteks tuua veel järgmised projektid:

- Juhtprojekti **„Järkjärguline loobumine fosfaatide kasutamisest detergentides”** raames teavitatakse otsusetegijaid siseriiklikest õigusmeetmetest, mida on vaja, et piirata fosfaatide kasutamist olmepevusvahendites ja nõudepesumasinate pesuvahendites.
- Projekt **„Läänemeremaade Töösuhetealane Koostöövõrgustik”** avaldab tööturustrateegiat käsitlevaid soovitusi tööjõu jätkusuutliku liikuvuse saavutamiseks.
- **MARSUNO** aitab kaasa mereseiresüsteemide integreerimisele, olles eeskujuks kogu ELi poliitikakujundajatele.

- **Foorumi BaltFish** näol on tegemist kõnealuse piirkonna ja ELi jaoks olulise võimalusega katsetada uut, piirkonnapõhisemat lähenemist kalavarude majandamisele⁶.

Merendusküsimuste oluline koht strateegias on seotud ELi integreeritud merenduspoliitika rakendamisega piirkonnas⁷. Mereala ruumilise planeerimise ulatuslikud meetmed on üks vahend, mis võib aidata tõhustada otsustusprotsessi ning leida tasakaalu merealade kasutamises konkureerivate sektorite huvide ja merealade jätkusuutliku kasutamise vahel. Mereseiresüsteemide integreerimine võimaldab poliitikavaldkondi paremini kooskõlastada ning ühtlasi saavad osapooled tänu teabe jagamisele tõhustada hädaolukordades reageerimise võimet. Rakendades Läänemere piirkonna algatusi, mis muudavad laevad keskkonnasõbralikumaks ja vähendavad nende kütusetarbimist, ning selliseid uusi tehnoloogiaid nagu avamere tuuleenergia, luuakse ühtlasi uusi töökohti ja majanduslikke võimalusi.

2.5 Rahastamise ja muude finantsalgatuste kooskõlastamine

Kooskõla saavutamine kasutadaolevate vahendite ja strateegia vahel on rakendusprotsessi õnnestumise seisukohast esmatähtis. Anda ühine suund ühtekuuluvuspoliitikale, mille kaudu saab Läänemere piirkonnas kasutada ligikaudu 50 miljardit eurot, ning muude ELi ja riiklike rahastamisallikate jõupingutustele, on olnud keeruline. Olulised edusammud on olnud järgmised:

- Mitu Euroopa Regionaalarengu Fondi programmi, näiteks Rootsi konkurentsivõime programmid, on välja töötanud uued valikukriteeriumid. Piiriülese Läänemere piirkonna programmi raames on juhtprojektidele eraldatud 88 miljonit eurot ning neljas projektikutse on suunatud eelkõige strateegia edendamisele. Piiriülese koostöö programmid on julgustanud projektide esitajaid toetama strateegia põhimõtteid. Eri programmide ametiasutused avaldavad nimekirju, millest on näha, kus ja kuidas on senised ühtekuuluvuspoliitika projektid aidanud strateegiat ellu viia.
- Korraldusasutuste ja kalanduse kohalike tegevusrühmade vastasutatud Läänemere võrgustik edendab Euroopa kalandusfondi toel piiriülest koostööd Läänemere piirkonna kalanduspiirkondade säästva arengu vallas. Eeldatavalt võrsub sellest koostööst ühisprojekte, mis aitavad kaasa ELi Läänemere piirkonna strateegia rakendamisele. Iga-aastased rakendusaruanded, mille liikmesriigid esitasid 2010. aasta kohta, sisaldavad eraldi peatükki selle kohta, kuidas nende programmid aitavad kaasa strateegia rakendamisele.
- Mõned riigid on strateegiat toetanud ka Euroopa Sotsiaalfondi programmide kaudu. Näiteks Rootsi Euroopa Sotsiaalfondi korraldusasutus peab mitmete projektikutsete puhul prioriteetseks piiriüleseid toiminguid. Ka Taani ja Eesti on oma Euroopa Sotsiaalfondi projektide puhul rõhutanud nende piiriülest mõõdet. Selle põhjal teeb Rootsi korraldusasutus teiste Läänemere riikide vastavate asutustega koostööd mitteametliku ESFi Läänemere võrgustiku raames, mida arendatakse ja tugevdatakse aastail 2011–2012 eraldi projektina.
- Muud ELi rahastamisprogrammid on oma töös hakanud rakendama Läänemere strateegia põhimõtteid. Juhtprojekti **„Maaelu säästev areng“** on rahastatud maaelu

⁶ „Roheline raamat - Ühise kalanduspoliitika reform”, KOM(2009) 163 (lõplik), 22.4.2009.

⁷ „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika”, KOM(2007) 575 (lõplik), 10.10.2007 ja SEK(2007) 1278, 10.10.2007; 16616/1/07 REV 1.

arengu programmide piiriülese projektina Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist.

- Teadusuuringute ja arendustegevuse vallas on tihedamaks muutunud BONUSse seosed strateegiaga. Kaasata on püütud innovatsiooni rahastamisega tegelevaid asutusi ning eelkõige püütakse ulatuslikumalt ära kasutada strateegia juhtprojekti „**BSR Stars**”.
- Euroopa Parlamendi algatusel on ELi 2011. aasta eelarvest nähtud ette 2,5 miljonit eurot peamiselt prioriteetsete valdkondade koordinaatorite töö toetamiseks.
- Euroopa Investeerimispank ja Põhjamaade Investeerimispank on andnud mitmele juhtprojektile laene. Näiteks on Euroopa Investeerimispanka laenudest tuge saanud Wrocław'i vee ja heitvee projekt (projekti maksumus 158 miljonit eurot) ja Rail Baltica lõigud Lätis (projekti maksumus 80 miljonit eurot).

Komisjon ja Euroopa Investeerimispank analüüsivad parajasti ühise rakendusvahendi mõttekust. See hõlbustaks panga nõuetele vastavate projektide ettevalmistamist, mille puhul oleksid ühendatud toetused ja laenud, ning projektide tõhusa elluviimise järelevalvet ja toetamist.

Oma panuse on andnud teisedki organisatsioonid. Näiteks Põhjamaade Ministrite Nõukogu ja Rootsi Arenguagentuur on aidanud algkapitaliga ning kaasatud on ka nii riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi kui ka erasektori rahastamine.

2.6 Koostöö Läänemerepiirkonna kolmandate riikidega

Läänemere strateegia on ELi algatus, mis ei ole kolmandate riikide jaoks siduv. Kolm kõige tihedamalt asjassepuutuvat riiki – Venemaa, Norra ja Valgevene – on kõik siiski väljendanud oma toetust strateegiale. Koostöö Venemaaga, kes on Läänemere piirkonnas hädavajalik partner, on toimunud mitmel tasandil.

- Põhjamõõtme raamistik on aidanud kaasa aruteludele ja ühismeetmetele. Näiteks põhjamõõtme transpordi- ja logistikapartnerluse raames tegeletakse aktiivselt piirkonna geograafilistest iseärasustest, sealhulgas pikkadest vahemaadest ja struktuurilistest kitsaskohtadest tulenevate probleemidega.
- Olemasolevad organisatsioonid ja partnerlused, näiteks Läänemere maade Nõukogu ja HELCOM julgustavad kõiki piirkonna partnereid tegema planeerimisel koostööd.
- Euroopa Komisjon ja Venemaa Föderatsioon tegelevad üha enam koostöö teatavate aspektide, eelkõige ühist huvi pakkuvate projektidega, mille heaks näiteks on 2010. aasta juunis käivitatud ELi-Venemaa moderniseerimispartnerluse raames toimuv.
- Piirkonnad on konkreetseid algatusi ja projekte käivitanud ka kahepoolselt.

Strateegia raames kolmandate riikidega toimuvat koostööd toetatakse Euroopa Parlamendi algatusel ELi 2010. aasta eelarvest 20 miljoni euroga. Tegemist on peamiselt põhjamõõtme keskkonnapartnerluse ja HELCOMi keskkonnaprojektidega.

3. Korralduslik struktuur

Juhtimisstruktuur on kujundatud selliselt, et strateegiasse kaasatud osapoolte ja organisatsioonide panus oleks võimalikult suur. Kaasatud on palju erinevaid sidusrühmi,

sealhulgas ELi asutused, rahvusvahelised finantsasutused, poliitilised asutused ja organisatsioonid, eri valdkondadele spetsialiseerunud makropiirkondlikud organisatsioonid, piirkondlikud organisatsioonid ja valitsusvälised organisatsioonid ning konkreetsed piirkonnad ja linnad. Niivõrd erinevaid teadmisi on võimalik ära kasutada vaid siis, kui juhtimine toimub mitmel tasandil. Seega:

- Siseriiklikul tasandil on oluline üksikute euroregionide, piirkondade, maakondade ja linnade panus strateegiasse: paljud neist juhivad prioriteetseid valdkondi, horisontaalmeetmeid või juhtprojekte. Kaasatud on ka kohalikud koostööpartnerid ja eksperdid.
- Strateegia on rajatud tegevuskava iga peamise valdkonna eest vastutavate prioriteetsete valdkondade koordinaatorite (tavaliselt riigi ministriumid, asutused või piirkonnad) osalusele.
- Piirkonna kaheksa ELi liikmesriiki on kõige kõrgemal tasemel väljendanud oma poliitilist seotust strateegiaga ning riikide kontaktpunktid tagavad, et kõigi valitsusasutuste eri ametnikud tegutsevad ühtselt. Sellistel kontaktpunktidel on oluline roll, sest just nemad tagavad, et riigi tasandil tegeletakse strateegiaga jõuliselt ja koordineeritult, seda eriti kõigis asjaomastes ministriumites.
- Läänemere piirkonna tasandil esindavad muu hulgas Läänemeremaade Arengu Foorum, HELCOM ja VASAB, kes vastutavad otseselt erinevate tegevuskavas loetletud projektide ja meetmete rakendamise eest. Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Balti Ministrite Nõukogu ja Läänemeremaade Nõukogu rõhutavad strateegia olulisust oma poliitilistes programmides ning ühisüritustes ja juhtprojektidesse panustamisel.
- Euroopa tasandil tagab osalemise pidev kontakt ELi institutsioonide ja nõuandvate organitega, eelkõige Läänemere piirkonna strateegia kõrgetasemelise ekspertrühmaga, mille liikmete nimetamine on kõigi liikmesriikide ülesanne. Euroopa Komisjon panus seisneb sõltumatus ja kogu ELi hõlmavas teabes.
- Äärmiselt oluline on üldsuse osalemine. Selles plaanis on väga väärtuslik Euroopa Parlamendi fraktsioonidevahelise Läänemere töörühma ja regionaalpoliitika komisjoni ning Regioonide Komitee ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus.
- Töö korraldamisel on osutunud äärmiselt tähtsaks tegevuskava olemasolu. Tegevuskava abil on paika saanud poliitilised prioriteedid ja konkreetsed tööplaanid ning olulisel kohal on töö hea planeerimine. Tänu sellele on strateegia lähenemist lihtne igapäevaelus mõista ning ühtlasi on tegevuskava hõlbustanud ka kommunikatsiooni. Tegevuskava dünaamilisus on töö seisukohast väga tähtis ning seda tuleks korrapäraselt ajakohastada.

Tehnilises plaanis ei saa mööda vaadata programmi EU INTERACT Turus tegutseva kontori pakutavast abist. Strateegia jaoks on väga praktilisel moel kasutatud muidki olemasolevaid struktuure. Paindlik lähenemine piirkonna piiridele on aidanud probleeme lahendada ilma, et tekitataks kunstlikke geograafilisi piiranguid.

4. Saadud kogemused

Edaspidi tuleks strateegia positiivset mõju piirkonna koostööle tugevdada. Rõhutada tuleks järgmisi aspekte:

- **Poliitilise tahte säilitamine**

Edu ei ole võimalik saavutada ilma poliitilise tahteta. Et see säiliks, peab strateegia olema kõigi asjaomaste koosolekute ja tippkohtumise lähtepunktiks. Samuti tuleks strateegiat regulaarselt käsitleda asjaomaste ministrite nõukogude kohtumistel ning sellele tuleks keskenduda ka Euroopa Parlamendi ja riikide parlamentide aruteludes. Sellega tuleks arvestada asjaomase tulevase poliitika kujundamisel kõigil tasanditel. Nende eesmärkide saavutamiseks peab strateegias selgemalt väljendama, kuidas on selle abil võimalik leida lahendused piirkonna kiireloomulistele vajadustele. Üks võimalus selleks oleks selgete sihtide määratlemine.

- **Pühendumine strateegiale**

Strateegia peaks moodustama poliitiliste ja haldusstruktuuride lahutamatu osa. Organisatsioonilised muutused ja poliitiliste prioriteetide muutumine võivad tema praegust ülesehitust hõlpsasti mõjutada. Pikaajaline jätkusuutlikkus eeldab institutsioonilist stabiilsust ja piisavaid inimressursse (kohalikult, riiklikul ja Euroopa tasemel). Eesmärkide saavutamiseks on oluline, et prioriteetsete valdkondade koordinaatorid ja nende analoogid teistes liikmesriikides oleksid täiel määral töösse kaasatud. Seepärast peavad konkreetsete valdkondade ministriumid asuma aktiivsemalt tegutsema ning pakkuma strateegia rakendamiseks piisavalt töötajaid ja tuge.

- **Eesmärgid ja hindamine**

Läänemere piirkonna strateegia on omandanud olulise koha poliitika kujundamisel ja rakendamisel ning seetõttu on edusammude hindamine eriti tähtis. Algselt ei sisaldanud strateegia konkreetseid eesmärke. Seetõttu peaksid komisjon ja muud sidusrühmad strateegia arengu jälgimiseks määratlema nii kvalitatiivsed kui ka kvantitatiivsed eesmärgid ja näitajad, toetudes seejuures olemasolevatele või vajadusel ka väljatöötamisel olevatele eesmärkidele. Mõne prioriteetse valdkonna, näiteks vee- ja merekeskkonnaga seotud töö puhul, on need juba olemas (veepoliitika raamdirektiiv, HELCOMi Läänemere tegevuskava, merestrategie raamdirektiiv) ning võivad osutada kasulikuks. Kavandatavate eesmärkide ja näitajate üle tuleks pidada laialdasi konsultatsioone.

- **Teavitamine ja omanditunne**

Strateegiast ja selle saavutustest teadlik olemine on äärmiselt oluline. Strateegia peaks olema silmatorkavam. Kaasata tuleks sellised olulised rühmad nagu kohalikud ja piirkondlikud ametivõimud, valitsusvälised organisatsioonid ja erasektor. ELi piirkondlike esinduste mitteametlik Läänemere rühm ning Läänemeremaade Arengu Foorumi sidemed piirkonna oluliste ettevõtjatega on sellised ettevõtmised, milletaolisi tuleks julgustada.

- **Valdkondadevahelised sidemed**

Sektoritevahelise koostöö toetamine toob kaasa märgatava lisaväärtuse. Komisjon ja teisedki toetavad seminaride korraldamist ja uute võrkude loomist. 2010. aasta foorumil pöörati tähelepanu just sellele, millist kasu oleks terviklikumast lähenemisest.

Kõnealustel kaalutlustel lisati tegevuskavasse hiljuti uus horisontaalne meede mitmetasandilise valitsemissüsteemi tugevdamise kohta. Kaks näidet, veemajandus ja ruumiline planeerimine, illustreerivad, kuidas juhitakse praegu piirkondlikku koostööd ning kuidas strateegia abil parandada kontakte kõigil tasanditel. Sellisele tegevusele tuleb veelgi kaasa aidata.

- **Poliitika kujundamine**

Asjaomaste poliitikavaldkondade (nt transport, innovatsioon, merendus ja keskkond) ülevaadetes tuleks arvesse võtta nende koosmõju makropiirkonnale. Läänemere piirkonnas tuleks eriti kaaluda territoriaalse ühtsuse olulisust, toetudes selgelt koha- või piirkonnapõhisele lähenemisele. Konkreetseid projekte tuleks vaadelda ühest küljest kui panust strateegia rakendamisesse, aga teisalt ka kui üldise lähenemise väljendusvormi. Läänemere piirkonna strateegia ja Euroopa 2020. aasta strateegia, aga ka muud strateegiad ja lähenemised, nagu sisejulgeoleku strateegia, ühine põllumajanduspoliitika ja ühine kalanduspoliitika, tuleks omavahel tihedamalt siduda.

See rõhutab Läänemere piirkonna strateegia potentsiaali Euroopa üldiste prioriteetide elluviimise vahendina. Makropiirkonnad võiksid olla ELi üldise poliitika alustala. Nõukogu juhtis tähelepanu ka sellele, et vaja oleks selgeid sidemeid Läänemere piirkonna ja Doonau piirkonna vahel⁸. Seda edasi arendades tuleks poliitika kujundamise makropiirkondlikke kogemusi võtta arvesse ka nõukogu aruteludes ELi tasandil. Oleks kasulik, kui eri valdkondade nõukogude töökavad sisaldaksid makropiirkondlikke arutelusid.

- **Rahastamise ja tehnilise abi edasine kooskõlastamine**

Selleks, et ELi programmid kajastaksid edaspidi ka makropiirkondlikke prioriteete, tuleb tõhustada koordineerimist pärast 2013. aastat kohaldatava ühise strateegilise raamistiku kaudu. See on väga oluline. Läänemere piirkonna strateegia on teedrajav projekt, mis valmistab uut finantsperspektiivi ja programmiperioodi ette kõigi rahastamisvahendite ratsionaalsemaks kasutamiseks. Seda mitte ainult liikmesriikides ja nende vahelises koostöös: ka kolmandate riikidega tehtava kahepoolse koostöö strateegilist koordineerimist tuleks parandada ELi, riikide ja piirkondade tasemel. Ilmseks on saanud ka see, et ühtlasi tuleks toetada piiriüleseid koostööprogramme, mis katavad sama geograafilist ala kui makropiirkondlik strateegia. Selliseid programme tuleks toetada ning nad tihedamalt strateegia raames tehtava tööga siduda.

Selgem ühendus tuleks luua ka prioriteetsete valdkondade koordinaatorite ja ELi programmide korraldusasutuste vahel. Piirkonna riiklikud ja rahvusvahelised rahastamisallikad peaksid strateegiat kõigiti arvesse võtma. Teretulnud on ka teiste partnerite, näiteks Põhjamaade Ministrite Nõukogu ja Rootsi Rahvusvahelise Arenguagentuuri panus. Julgustada tuleks innovaatilist lähenemist rahastamisele. Hea näide on koos Euroopa Investeerimispannaga ettevalmistatav rakendusvahend. ELi programmid eri riikides peaksid rahastama ühisprojekte ning seda tuleks toetada ka institutsioonide tasandil.

Oluline on ka korralduslik tugi jooksvate kulude rahastamiseks. ELi eelarvest on 2011. aastal ette nähtud 2,5 miljonit eurot. Paraku ei ole kindel, et see ka tulevikus nii jääb, ja seega tuleks uurida muid tehnilise abi võimalusi, eriti praeguste ja tulevaste programmide pakutavat.

Euroopa territoriaalse koostöö rühmituste sarnased alternatiivsed koos töötamise viisid võivad samuti kasulikuks osutuda, seda nii üldise strateegia seisukohast kui ka konkreetsete prioriteetsete valdkondade, meetmete või juhtprojektide puhul. Sellised alternatiivid muudaksid koostööraamistiku tugevamaks ja jätkusuutlikumaks ning aitaksid vältida kattuvust olemasolevate struktuuridega.

---

⁸ Üldasjade nõukogu järelused Doonau piirkonna strateegia kohta (aprill 2011).

5. Soovitused

Üldiselt on selge, et strateegia näol on tegemist uue võimalusega viia kokku hulk koostööpartnereid ja poliitikavaldkondi ning saavutada seeläbi enam, kui suudaks keegi üksinda. Käesolevas aruandes kirjeldatud kogemuste põhjal on komisjoni soovitused järgmised:

- Tugevdada strateegia terviklikku olemust läbi tihedama kooskõlastamise Euroopa 2020. aasta strateegia teemade ja juhtprojektidega.
- Tagada strateegia euroopalik olemus, pidades selle üle regulaarselt aru eri poliitikavaldkondade nõukogudes.
- Pidada oluliseks sihtide seadmist, et muuta strateegia põhieemärgid sihipärasemaks ja konkreetsemaks.
- Teha kõik võimalik selleks, et kooskõlastada ühtekuuluvuspoliitika ja muud piirkonna rahastamisvahendid strateegia eesmärkidega.
- Tugevdada rakendusstruktuure (eelkõige prioriteetsete valdkondade koordinaatorid ja nende juhtühikud) nii rahaliselt kui ka personali osas. Tuleks luua riiklikud koordineerimiskomiteed ning määratleda iga prioriteetse valdkonna siseriiklikud kontaktpunktid. Struktuurid peavad moodustama ministeeriumite ja/või muude asjaomaste organite lahutamatu osa.
- Välja tuleb töötada teavitusalgatus, mis tagaks ulatuslikuma osalemise strateegias ja teavitaks üldsust selle saavutustest.

Ühtlasi tegutseb komisjon ka edaspidi selle nimel, et selgitada välja kõnealuse uue makropiirkondliku lähenemise lisandväärtus. Selline töö võiks toetuda strateegia mõju välisele hindamisele. Komisjoni järeldused pannakse kirja makropiirkondliku strateegia põhimõtet käsitlevasse aruandesse, mille nõukogu palus esitada 2013. aasta juunis ja mille koostamisel lähtutakse omandatud kogemuste parimast võimalikust analüüsist.

Need soovitused eeldavad ulatuslikumat kõrgetasemelist panust kõigilt sidusrühmadelt. Komisjon usub, et strateegia senised saavutused ja asjaolu, et strateegiat hinnatakse, on piisav põhjus sellise täiendava jõupingutuse tegemiseks.